

LJETNO POPODNE

*Na bijelom stolnjaku smiju se
oble, crvene trešnje,
a po tanjuru pada
sjena ruža.*

Podne.

*Pobožno miruje kruh
dok se ruka žene lagano za njim pruža
u divnom luku prastare kretnje:
hvata ga, reže i dijeli svima.*

Svima.

A mrvice pticama.

Nebo u suncu tone.

Zvona zvone.

1939.

Razgovarala Katarina Kolega

Dobri duh svakog vremena

▼
Barbara Prpić, Lucija
Šerbedžija, *Halo, halo, ovdje*
Radio Zagreb, ZKM, 2022.
foto: Marko Ercegović

Gotovo je posve nevjerojatno da osoba koja je toliko toga pokrenula, koja nam je u naslijeđe ostavila Zagrebačko kazalište mladih i čitavu generaciju izvrsnih glumaca, vrhunske prijevode naših književnih djela na njemački jezik te vlastite literarne ostvaraje, nedugo nakon smrti biva zaboravljena. To se dogodilo samozatajnoj i skromnoj intelektualki i umjetnici Boženi Begović. Rijetki su čuli za njezino ime, a oni kojima je poznata vežu je isključivo za radio gdje je jedno kratko vrijeme bila zaposlena kao prva spikerica Radio Zagreba. Radijska i kazališna redateljica i dramaturginja Pavlica Bajsić Brazzoduro odlučila je tu percepciju promijeniti i pomoću kazališne predstave *Halo, halo, ovdje Radio Zagreb* u dvorani Miško Polanec Zagrebačkog kazališta mladih upoznati ljude s njezinom bogatom biografijom i ostavštinom, pokazati publici što je sve u našoj kulturnoj sredini „zasadila“, a kako je malo (ili gotovo uopće) ne poznajemo. Prikupila je mnoštvo dokumentarnog materijala koji je u tekst predstave ispleo dramaturg i pisac Tomislav Zajec.

Kako to da ste odlučili istraživati život i rad Božene Begović i napraviti od toga predstavu? Što vas je na to potaknulo?

> **Pavlica Bajsić Brazzoduro**

Radijska dokumentaristica Ljubica Letinić i ja smo 2016. godine na Gornjem gradu držale radionicu pod nazivom „Radio koji je tu prije radio“ u organizaciji Muzeja prekinutih veza, koja se podudarala s devedesetom obljetnicom Radio Zagreba. Budući da smo radili blizu Markova trga i čuvene kurije otkuda je krenuo prvi signal, sa svojim smo polaznicima tematizirali Gornji grad. U jednoj od naših šetnji prolazili smo Jurjevskom ulicom i na broju 19 ugledali smo ploču s natpisom: „Ovdje je živjela Božena Begović“. S mikrofonom u ruci poslali smo polaznicu Martu Medvešek na prvi radni zadatak: trebala je pozvoniti i kod susjeda se raspitati o Boženi Begović. Marta je tako realizirala svoju prvu dokumentarnu emisiju za „Skrivenu stranu dana“ koja je bila o Boženi Begović. Kad su me Snježana Abramović i Tomislav Zajec pozvali na suradnju, znala sam da želim o njoj napraviti predstavu.

> **Tomislav Zajec**

Vrlo je zanimljiva ta Martina snimka jer se u njoj, u jednom trenutku kada se Marta nađe u Boženinom stanu, čuju zvuci koraka po starom parketu. Oni su nešto što je neopipljivo, a itekako prisposodobivo životu Božene Begović. Njezin život mogli bismo usporediti s neprekidnim koracima po ovim našim prostorima i po sadašnjem Zagrebačkom kazalištu mladih. Pavlica je napravila nešto čime smo pokušali zatvoriti taj krug njezina života, što se vrlo poetski i faktografski sklopilo kroz činjenicu da je Božena utemeljila kazalište u kojemu se izvodi predstava o njoj. Rekao bih da je to neka vrsta poetske pravde ili barem poetskog pokušaja ispravljanja nepravdi koje su nanesene tim nijemim koracima u Jurjevskoj 19.

Budući da je bila prilično samozatajna, kako ste sve prikupljali podatke o njezinu životu i radu?

> **Pavlica Bajsić Brazzoduro**

Dosta toga našli smo u fonoarhivu Hrvatskoga radija uz pomoć Tamare Bregeš, a posebice su nam važne bile emisije Arisa Angelisa. Zatim smo razgovarali s ljudima koji su je poznavali. Hrvoje Ivanković uputio me na njezine nećakinje koje žive u Cavtatu i Dubrovniku koje smo posjetili. Tako se polako počela stvarati slika o njoj. Nakon što smo proučili dosta materijala, stekli smo dojam da se radi o jednom dosta nevjerojatnom životu i o ženi koja o sebi nije mnogo govorila.

Tomislav Zajec

Osobno o Boženi nisam mnogo znao, sve do rada na ovoj predstavi. Znao sam da je bila prva spikerica Radio Zagreba i, poput mnogih drugih, bio sam uvjeren da se njezin glas 1926. prvi čuo u eteru. Kad sam doznao da to nije autentična snimka isprva sam osjetio gotovo pa razočaranje, ali mi je ta činjenica vrlo brzo dala svojevrsnu dramaturšku prednost oko koje smo na kraju i izgradili predstavu.

Nisam ni ja znala za taj podatak, posebice zato što u stručnim knjigama piše, a kasnije se raširilo i internetom, zajedno sa snimkom, da je ona uputila taj poznati prvi pozdrav.

> **Pavlica Bajsić Brazzoduro**

Rečenicu „Halo, halo, ovdje Radio Zagreb“ snimila je nekoliko godina prije smrti. A prvi glas u eteru davne 1926. bio je glas tadašnjeg ravnatelja Radio Za-

▲ Rakan Rushaidat,
Barbara Prpić
foto: Marko Ercegović

greba doktora Ive Šterna, no njegovo se prvo obraćanje slušateljima nije snimilo. U to vrijeme nije bilo tako jednostavno snimiti tonski zapis. No, Božena je bila svjedokinja tog prvog pozdrava. Doktor Ivo Štern bio je Židov te je početkom rata, srećom, pobjegao i uspio je preživjeti negdje u Italiji, ali nikada se više nije ovamo vratio. Boženu su šezdesetih godina pozvali na radio i zamolili je da rekonstruira taj njegov govor. E, sad, ne znam kako se dogodilo to da je iz te snimke nestao dio: „Slušali ste rekonstrukciju prvog pozdrava“ i da smo svi uvjereni kako se Božena prva obratila slušateljima – to zapravo dovodi u pitanje sve što slušamo.

Kako ste vi za to doznali?

Iz jedne od emisija koje smo preslušavali, radilo se o razgovoru s Joelle Joe Vuković, s kojom je Božena živjela 30 godina u Jurjevskoj ulici. Dakle, iz istog tog radijskog fonoarhiva iz kojeg se svakog 15. svibnja na godišnjicu Radio Zagreba vadi ta snimka, potječe zapravo i informacija o njenom pravom porijeklu. Inače, od tog blaga posebno bih izdvojila serijal „Ljudi XX. stoljeća“ Arisa Angelisa, tamo je skoro svaki razgovor potencijalna nova predstava.

Zanimljivo je to što je pamtimo po nečemu što je bila samo kratka crtica iz njezina života. Božena Begović, naime, bila je zaposlena kao prva spikerica na Radio Zagrebu samo u početku njegova djelovanja 1926. No, nakon napornih 12-satnih šihti i neprikladnih radnih uvjeta, pobolijeva te već nakon godinu dana odlazi majci u Dubrovnik. Isto tako mi je zanimljivo da je upravo zahvaljujući tom poslu na radiju i nastala vaša radiofonska predstava koja sva odiše zvucima i radijskim rekvizitima te je osmišljena kao svojevrsni radijski studio. Prema vašem mišljenju, kakva je Božena bila spikerica?

Zanimljivo pitanje, nisam ga očekivala... Jako mi je teško to prosuditi s obzirom na to da se radilo o jednom sasvim drugom duhu vremena, kada je i scenski govor imao neke druge zakonitosti koje nam danas djeluju krute. Zamislite samo da nekim vremeplovom u današnjim predstavama zaigraju veliki glumci te generacije? Moguće je da ne bi prošli prijemni na Akademiji. Kao što vjerojatno današnji mladi glumci ne bi ušli u angažman u tadašnjim kazališnim ansamblima.

Glas spikera inače je glas Boga. Nekoga tko zna više od nas, glas kojemu vjerujemo. U našoj kulturi to je kroz povijest bio vrlo često dublji, voluminozniji muški glas prema kojem smo sudili ostale glasove. Glas spikera i spikerica i njegove mijene kroz povijest jako je zanimljiva tema za istraživanje.

Slazem se. Pogotovo što o tome malo tko išta zna. Što je sve Božena radila na radiju?

Sve je radila, namještala je ploče na gramofon, navijala ga i trčala nazad za mikrofon. Prva je uvela književnost na Radio Zagreb, kasnije je pisala i priče za djecu.

Je li snimala radiodrame?

Nije mi poznato, niti smo u fonoarhivu našli nešto takvo.

Nakon što ste o njoj pomno proučili sav dostupan materijal i utjelovili je na pozornici, kako biste je opisali?

> Tomislav Zajec

Taj čudesan život jako je teško opipati, pa čak i faktografski opisati. Prepun je podataka koji u isto vrijeme jesu i nisu prezentni. Riječ je o osobi koja ništa nije skrivala, ali nije imala ni potrebu ništa o sebi posebno opisivati ili isticati. Njezin je karakter bio vrlo postojan i stamen. Bila je nevjerovatno skro-

mna, a s druge strane vrlo propulzivna. Imala je pokretački duh koji je čitav život realizirala na različitim poljima umjetnosti, no on je, prvenstveno zbog njezine skromnosti, ostao sakriven. Nije htjela preuzeti čak ni zasluge koje su joj pripadale, a čim bi osjetila da je bilo koji komadić njezina integriteta na bilo koji način doveden u pitanje, odustajala bi i odlazila dalje.

> Pavlica Bajsić Brazzoduro

Njezina je biografija puna odlazaka i dolazaka. Selidbe su je pratile od djetinjstva. Rođena je u Splitu, no ubrzo se s roditeljima preselila u Hamburg gdje je završila osnovu školu. Srednju školu i glumačku akademiju završila je u Beču, a kad je počela nastupati po bečkim i štajerskim pozornicama, otac Milan Begović pozvao ju je da dođe u Zagreb riječima: „Ovdje ćeš naći dostojno polje rada.“ On se, naime, u Zagreb vratio ranije, nakon rastave s njezinom majkom, pijanisticom Paulom Goršetić. U Zagrebu počinje raditi u Hrvatskom narodnom kazalištu, no dobili smo dojam da se kao glumica tamo nije mogla pronaći te da joj se osobito nije svidio odnos prema glumicama. Majka joj se, u međuvremenu, preselila u Dubrovnik pa jedno vrijeme živi s njom kako bi se odmorila i izliječila. Shrvana dolazi u Dubrovnik, a unatoč tome, organizirala je amatersko kazalište u kojemu je sve sama radila. To me kod nje najviše fascinira - gdje god bi došla, unatoč slabom zdravlju, uvijek bi nešto izraslo. Iz Dubrovnika je otišla u Beograd, zatim se ponovno seli u Zagreb gdje nalazi posao na Radio Zagrebu koji ju je silno iscrpio. Osnovala je Društvo hrvatskih književnica gdje je upoznala mnoge žene čija imena gotovo uopće ne poznajemo, a koje su se borile za svoje pero. Tijekom Drugog svjetskog rata, za razliku od oca, odbija sudjelovati u javnom životu, prijateljerala je s Krležom, Cesarcem, Ivanom Goranom Kovačićem, intelektualcima antifašističkog kruga, no odbija pisati i sudjelovati u kulturnom životu, zbog čega živi na egzistencijalnom rubu. Njezino vrijeme dolazi s oslobođenjem. No, ni ono nije dugo trajalo. Postaje ravnateljica Drame u HNK-u, ali zbog političkih igara s tog mjesta odlazi ljuta i razočarana, zatim osniva PIK odakle ponovo zbog politike shrvana odlazi, makar smo dobili dojam da je tu sebe ponajviše ostvarila. Međutim, kako joj političari iz godine u godinu obećavaju zgradu, nakon pet godina smatra da svoju zadaću nije izvršila i povlači se u prijevremenu mirovinu. Mi danas ne znamo u kojoj joj je mjeri njena spolna orijentacija remetila rad u instituciji. Njezine nećakinje su nam rekly da ju je taj osjećaj neuspjeha dotukao. Tada nije mogla znati da je posijala sjeme koje je pomalo raslo, odolijevajući svim problemima, da bi na kraju konačno stasalo u Zagrebačko kazalište mladih koje je danas, prema mojem mišljenju, kazalište s najjačim autorskim impulsom i odličnim ansamblom, ali ne zaboravimo i Učilištem koje je nastavilo njegovati dramski odgoj kao odgajalište za život. Božena je stvarala zajednicu podrške u kreativnom odgoju i zato nam je danas bitna.

> Tomislav Zajec

Treba naglasiti i to da je Božena Begović prije svega sebe doživljavala kao književnicu. Bez obzira na to što zapravo i nije mnogo pisala. U svakom slučaju nije pisala koliko je htjela, jer su je životne situacije prisiljavale da se bavi nekim drugim stvarima. S druge strane, vrlo je često svoje unutarnje potrebe potiskivala kako bi udovoljila potrebama društva. Bila je dobar duh svakog vremena u kojemu je živjela, samoprijegorno je opsluživala to vrijeme, da bi se zatim, po čestu razočarana, iznova povlačila u svoju kutijicu i čekala neku drugu priliku.

> **Pavlica Bajsić Brazzoduro**

Točno. Ona je baš kao dobri duh koji izađe iz boce i onda se nazad u tu bocu povuče kad vidi da u tom svijetu ne može naći svoje mjesto.

> **Tomislav Zajec**

Njezin bih život opisao kao neprekidno nizanje pokušaja, uvijek s istom energijom, uvijek s istim idealima, koji bi završavali razočaranjem i odlaskom u bolest. Cijeli je život bila izuzetno fragilna i boležljiva, a zanimljivo je da nitko nije znao reći od čega je zapravo bolovala.

> **Pavlica Bajsić Brazzoduro**

Mislim da je i odnos s Joelle Joe Vuković pridonio konačnoj odluci da ode u prijevremenu mirovinu. S njom je bila sretna i ispunjena. Vodile su miran i lijep život. A na poslu joj se iscrpila pokretačka energija, nije više imala snage za nove kreativne zamahe. Mislim da nije uspjela ostvariti sve svoje kreativne potencijale zbog mnogo razloga. Prije svega vodila je neprestanu bitku za puko preživljavanje, što oduzima prijeko potrebno vrijeme za kreaciju, zatim nije odgovarala ni jednoj vladajućoj ideologiji jer im se nije pokoravala, a naposljetku, bila je žena. Možda je čak i zbog snažne očeve osobnosti sumnjala u svoj talent.

Nakon vaše predstave i biografije koju sam pročitala u programskoj knjižici zbunjuje me njezin odnos s ocem. Kažete da ju je pozvao u Zagreb, gdje je on imao vrlo uspješnu karijeru, bio je čak ravnatelj Drame HNK 1927. S tog su ga mjesta smijenili nakon premijere Hrvatskog Diogenesa 1928. zbog aluzija na političke prilike u Hrvatskoj, no dobio je mjesto profesora III. gimnazije te sumnjam da je oskudijevao. U vašoj kratkoj biografiji navodite da se 1928. Božena vratila u Zagreb gdje je bila gladna i nezaposlena, piše „glupe feljtone za 100 dinara“, „ruši se na ulici od iscrpljenosti“. Kako to objašnjavate? Kakav je imala odnos s ocem?

> **Pavlica Bajsić Brazzoduro**

Ona sama za sebe kaže: „imala sam mnogo veza, ali nisam umjela da molim“. To je rečenica koja mnogo toga govori o njoj. Očito je radije brazdila po težoj strani egzistencije nego koristila moguće privilegije.

Vaša je predstava spoj dokumentarnih zvučnih snimaka, uglavnom intervjua s osobama koje su Boženu poznavale i fikcije koja se temelji na prikupljenim dokumentima. Kako ste je dramaturški gradili te kako ste od pronađenih materijala odabirali one koji će postati dijelom izvedbe?

> **Tomislav Zajec**

Pokušali smo što više ući u prostor činjenica i iz tih činjenica izmaštati slike, situacije, dramaturške tonove, ali i same osjećaje. Život Božene Begović bio je prepun osjećaja koje smo pokušali dramaturgirati. Htjeli smo pritom što više koristiti elemente ili principe filmske dramaturgije; dramaturgije montažnih rezova i brzih izmjena scena u različitim vremenima, u kojima se napisane scene nadovezuju s glazbom, a onda i dokumentarnim snimkama.

> **Pavlica Bajsić Brazzoduro**

Htjela sam imati dokumentarne snimke u predstavi jer one mnogo toga govore o nama, ali i o povijesti, posebice povijesti Zagrebačkog kazališta mladih. Govore nam kako je do toga došlo da smo mi sada tu.

Kroz Boženu, povijest je neprekidno ovdje. Iz prostora povijesti pokušavamo afirmirati jednu ženu, a preko nje i čitavu plejadu umjetnica koje su neprepoznate i nepriznate u našem kulturnom prostoru.

> **Tomislav Zajec**

Pokušali smo također stvoriti snoliki prostor igre, u kojemu se neprekidno

izmjenjuju svi planovi, u jednoj priči koja je invokacija s jednog kraja puta, odlazak na početak i onda opet završetak u nekom kraju, koji je, izgubivši se u prostoru radijskog etera, istovremeno i novi početak. Namjerno smo osmislili cikličnu dramaturgiju jer je i Boženin život bio u neprekidnom kruženju. Čini mi se da smo izvedbenom dramaturgijom pokušali skenirati i prizvati dramaturgiju njezina života.

Zato predstava i počinje od kraja, kada je netom prije smrti Joelle pita: „Čega se još sjećaš?“ Zanimalo nas je što bi joj u takvoj situaciji zapravo bio okidač za sjećanja. Predstavu smo gradili na prizivanju različitih duhova iz prošlosti. Neki od njih su gorki, neki slatki, a poneki su nostalgični.

> **Pavlica Bajsić Brazzoduro**

Ova predstava jedna je vrsta razgovora sa sjenama jer je i Božena čitav život razgovarala sa sjenama. Prije svega, sjenama vlastite popudbine. Razgovara s vlastitim uspjesima i neuspjesima što, uostalom, i jest povijest njezina života.

> **Tomislav Zajec**

Dobili smo dojam da je njezin unutrašnji svijet mnogo jači, snažniji, ekspresivniji nego što ga je pokazivala prema van. Ona je sva živjela prema unutra pa smo i mi pokušavali izgraditi takvu unutarnju sliku o njoj. S druge strane, željeli smo sačuvati ono što je Božena govorila sama o sebi, namjerno i svjesno nismo htjeli ništa pretpostavljati ili nadopisivati.

Imali ste dosta materijala, ali vam je Božena, unatoč tome, neprestano izmicala. Koliko vam je rad na ovom projektu bio zahtjevan i izazovan?

> **Tomislav Zajec**

Taj prostor nedokučivog osobno mi je bio vrlo inspirativan. Božena Begović bila je i još uvijek jest velika enigma koja traži pažljiv i precizan pristup kroz otkrivanje emocija koje su ostale uronjene u podtekst, a kako bi se uspjela sagraditi priča. U početku procesa sam, priznajem, osjećao i paniku i strah.

Zašto?

Zato što je Božena kao figura bila podjednako daleka i tajanstvena. Znao sam da nas čeka mnogo neizvjesnog istraživanja. Ovo mi je, s druge strane, bio vrlo kompleksan izazov jer se u svojoj dramaturškoj praksi dosad nisam susretao s takvom vrstom kazališta koje svoje izvore crpi iz dokumentarnog materijala. Zbog toga mi se na početku dogodio ozbiljan preskok u pristupu tekstu, kroz zapravo netočnu pretpostavku da stvarne osobe i njihove biografije nužno moram početi promatrati i kao fikcijski materijal. Ali činjenica da oni to nisu, jer imaju svoje biografije, a kako ja snažno vjerujem u pravo na nepovredivost biografije, taj me posao i ta me odgovornost kao dramaturga odjednom počela ispunjavati tjeskobom. Moram priznati da je ovaj proces za mene bio borba i s nekim vlastitim strahovima. Kada sam počeo preslušavati prve snimke koje mi je Pavlica poslala, a to su sati i sati intimnih razgovora s ljudima koji su Boženu poznavali, osjećao sam golemu odgovornost prema njima i znao sam da moram učiniti sve kako bih opravdao poklonjeno povjerenje. S druge strane, ono što me je čitavo vrijeme tješilo jest činjenica da je delikatnost, između ostalog, zaštitni znak umjetničkih radova Pavlice Bajsić.

> **Pavlica Bajsić Brazzoduro**

Tomislav je materijalu koji sam prikupila pristupio na, za mene, nov način. On je dao partituru prema kojoj smo svirali. Spleo je fikciju i falciju tako da su snimke postale dramski tekst i to je nešto s čime se dosad nisam susrela. Znam da sam u jednom trenutku zadovoljno pomislila: „Evo, i on je našao način kako

Halo, halo, ovdje Radio Zagreb, ZKM, 2022.
foto: Marko Ercegović

ući u radiofonski teatar, makar ga dosad nikada nije radio. Ipak je pronašao u njemu umjetnički izazov makar ga radio nije životno obilježio, kao što je mene. Bila sam zbog toga vrlo sretna jer je moja želja da to ne bude teatar u kojemu samo ja radim, nego da i drugi autori u njemu nađu izazov. Svaki na svoj način.

S obzirom na to da ste kći legendarnog radijskog redatelja Zvonimira Bajsića, kojemu vjerujem, citatom „Tišina je plodna zemlja“ koji se projicira iznad ulaznih vrata u kazališnu dvoranu, posvećujete ovu predstavu, pronalazite li sličnosti između sebe i Božene te što vas kod nje nadahnjuje?

> **Pavlica Bajsić Brazzoduro**

Nadahnjuje me to što je bila graditeljica. U tome pronalazim i sličnosti jer i sama u životu pokušavam nešto izgraditi, gdje god se djenem, a djenem se posvuda. Nekad se čovjek osjeća pomalo naivnim, no s druge strane nije lako prestati stalno sumnjati u sve, prestati biti cinik. Lakše je biti cinik i šarmantni dobacivač, teže je stisnuti zube i pogurati kamen s jednog mjesta na drugo i krenuti dalje. Tu njezinu energiju sasvim sigurno prepoznajem. I sama sam boravila u Njemačkoj te prepoznajem to nesnalaženje u jezicima i probleme s kreativnim izrazom. Prepoznajem i taj život u sjeni slavnoga oca jer sam i sama dugo godina bila prepoznata kao dijete Zvonimira Bajsića, a zatim kao sestra pjesnika Tomice Bajsića. S pojedinim dijelovima njezine biografije uistinu se mogu suživjeti, no ne mislim da sam u njoj pronašla neko svoje ogledalo. Mogu je razumjeti i mislim da je mogu dobro osjetiti, a to je valjda i najvažnije kad ideš zadirati u tuđu intimu jer s time uvijek treba paziti.

Boženu Begović ovom ste predstavom barem nakratko otrgnuli zaboravu, i to u kazalištu koje je osnovala. Lijepo je što ste povezali prošlost i sadašnjost te snimili sadašnje polaznike Dramskog studija Učilišta koji nikada nisu za nju čuli, te da ste u suradnji s beogradskim kantautorom Nena-

dom Marićem (Kraljem Čačka) uglazbili pojedine njezine stihove. Vjerujem da će se njezino ime urezati mnogima koji pogledaju predstavu Halo, halo, ovdje Radio Zagreb.

> **Tomislav Zajec**

Božena Begović kroz proces rada na ovoj predstavi već je dugo prisutna s nama ili oko nas, i čini mi se da nam neprestano ima potrebu nešto reći, možda je čak i uživala u cijelom ovom procesu, koji je bio vrlo kreativan na način na koji je to i ona bila. Volio bih da je tako.

> **Pavlica Bajsić Brazzoduro**

Drago mi je što smo Boženi izveli njezinu stvar, pjesmu koju je sama zaželjela. Pitali su je, naime, u jednom razgovoru koju je pjesmu voljela iz tih prvih radijskih dana i ona je spomenula upravo tu pjesmu kojom otkrivamo radijski bend u predstavi. Uglazbili smo i dvije njezine pjesme, što mi se čini divan transfer. Stihove koje je pisala u vrijeme Drugog svjetskog rata: „uvijek će se naći netko tko će znati zašto treba klati“, mi smo duboko osjećali i za vrijeme rada na predstavi, a nedugo nakon premijere buknuo je krvavi rat u Ukrajini i dao tim stihovima opet novi kontekst. Waitsovska glazba Kralja Čačka i energična i hrpava izvedba Rakana Rushaidata odjekne kao projektil usred ove inače dosta nježne predstave. Nakon toliko godina njezina poezija konačno živi, rezonira sa svijetom oko nas i izvodi se na sceni. Ja nekako vjerujem da bi joj to bilo silno drago. Vjerujem da smo joj pružili zadovoljštinu ne samo time što će sada javnost doznati za nju, nego ono što je važnije, upravo time što njezin lik s pozornice sluša djecu koja, sedamdeset godina nakon što je ona osnovala kazalište, govore kako im je u Učilištu super, kako joj poručuju: „Hvala, teta Božena!“ Kad se dogodi takav jedan generacijski most, gdje žive i nežive generacije mogu komunicirati kroz radiofonski teatar, a to samo radio može, tu mi je srce mirno.